

El poeta tortosí Albert Roig torna a evocar Blai Bonet. CRISTINA CALDERER

El remitent i el destinatari

Assaig

Cecília Florejats

Albert Roig
Montflorit Edicions
Cerdanyola del Vallès, 2007

Xènia Dyakonova

Publicar les cartes personals pot resultar impúdic. Però si aquestes cartes estan escrites per una personalitat excepcional és gairebé impossible no caure en la temptació de fer-les públiques en un moment o altre. A més, si aquestes cartes tenen un valor literari i estan impregnades d'un gran afecte per nosaltres, tenim una ocasió, com deien a la Unió Soviètica, preocupada pel benestar social i particular, per compaginar allò que és útil i allò que és agradable.

Albert Roig, poeta, assaigista i traductor, nascut a Tortosa el 1959, ha publicat un llibre en el qual molts gèneres es donen la mà, es

confonen o es barallen. La primera part, *La casa es diu Teresa*, és una evocació del passat, de la infància i de l'adolescència passades a Tortosa, una evocació que oscil·la entre les memòries i el diari, entre la ironia i la nostàlgia.

Cecília Florejats és l'apartat més llibresc de l'obra, que parla de la persona i l'obra de Francesc Vicent Garcia, de Cristòfol Despuig i d'altres escriptors de l'època, cita poemes eròtics i els comenta amb un to, una vegada més, sorneguer i afectuós alhora.

Com a culminació del llibre apareix l'obra de teatre *Lleons al jardí*, en la qual l'autor reivindica la figura del poeta tortosí, de llengua àrab, anomenat Abu Bakr. La dolçor de la lírica d'aquest darrer s'intueix a través de la traducció d'un poema seu, feta per Josep Piera, que està afegida al recull.

Però la gran joia del llibre són les cartes de Blai Bonet a Albert Roig, intercalades enmig de diversos

fragments de la narració. Quan les llegeixes, tens la sensació que sents la veu viva i nerviosa de Bonet, amb el seu accent mallorquí, que parla amb frases enèrgiques i pintoresques, plenes d'imatges poètiques i de sentiments més sincers i espontanis, i no pots evitar sentir una gran simpatia per aquest personatge, que en aquella època ja estava vell, malalt i hipochondríac.

Són unes cartes que irradien una amistat cordial envers el destinatari i el desig de contar-li-ho tot, que tenen moments d'una gran tendresa: "Com que ahir de capvespre em vas trucar, [...], com que em vas tocar el cor o cosa semblant, gairebé he gosat pensar que el món era una mica perfecte". I també observacions generals, discutibles, però d'un gran interès: "Hom escriu per a la història de l'home i no per a la història de la literatura". Un testimoni magistral.

Memòries del tròpic

Narrativa

Historia secreta de Costaguana

Juan Gabriel Vásquez
Alfaguara. Madrid, 2007

Oscar Carreño

L'aparició de *Los informantes* (2004) fou celebrada per la crítica amb elogis unànimes i una recomanació: seguir la pista de Juan Gabriel Vásquez (Bogotà, 1973), colombià resident a Barcelona, fins aleshores autor del llibre de contes *Los amantes de Todos los Santos* (2001) i de les novel·les *Persona* (1997) i *Alina suplicante* (1999), totes tres obres publicades a Colòmbia.

Historia secreta de Costaguana confirma les expectatives creades i fa bona aquella recomanació. Vásquez endinsa el lector en una història d'aventures i desventures que recorre setanta anys d'avatars colombians (1852-1924) en la veu de José Altamirano, fill il·legítim que segueix les petjades del seu pare fins a l'istme de Panamà, sacsejat pel projecte de construcció d'un canal i per la corrua de guerres civils que emmetzinen la política del país. La notícia de la mort de Joseph Conrad, el 7 d'agost del 1924, encetarà una cabalosa evocació que trobarà els seus motius principals en la gènesi de la seva obra *Nostromo*, en les vivències que impulsaran el famós

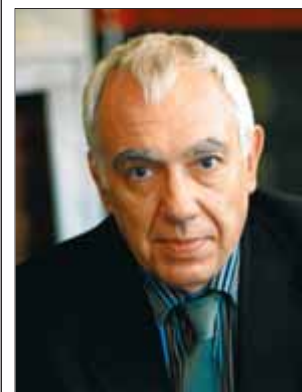
novel·lista a escriure-la i en la seva trobada londinenca amb Altamirano.

Hilarant i trepidant, el text se sustenta en la ironia i la reeixida construcció del personatge narrador que, apel·lant a un lector jutge, s'atribueix unes llibertats formals amb les quals salva les dificultats d'una narració en primera persona que tal vegada ens explica molt més del que ha vist i sentit. Al llarg de la novel·la Vásquez rebutja la tradició heretada sense aconseguir, tanmateix, escapar-se'n —una imatgeria tropical i alguna presència espectral ens remet a García Márquez—. L'autor també utilitza aquesta tradició per presentar-nos un joc de ginyes i complicitats literàries: "Vine a Colón porque me dijeron que aquí encontraría a mi padre, el conocido Miquel Altamirano" (p.73), ens diu el narrador per aproximar-nos el record de Pedro Páramo i la seva arribada al món subterrani de Comala, igualment mogut per l'objectiu de trobar un pare desconegut.

Tot i l'interès creixent de Vásquez per l'espai colombià, la seva és una literatura pont entre els dos vessants de l'Atlàntic, hereva d'Alejo Carpentier, i *Historia secreta de Costaguana* és una encisadora novel·la que reflexiona sobre la relació indisoluble de la literatura amb la vida alhora que ens recorda la condició fugissera de tota neutralitat davant de l'opressió política.

Juan Gabriel Vásquez va néixer a Bogotà el 1973. SP

Xavier Roca-Ferrer. FM

'Ars amandi'

Narrativa

Les raons de Venus

Xavier Roca-Ferrer
La Magrana. Barcelona, 2007

Joan Agut

Xavier Roca-Ferrer (Barcelona, 1949) és llicenciat en dret, doctor en filologia clàssica i exerceix de notari. Es va donar a conèixer amb el llibre de narrativa breu *El cap de Penteu*, que va guanyar el premi Josep Pla 1993. D'aleshores ençà ha publicat *Els dimonis familiars* (1994), *L'home dels miracles* (1996), *El cas Petrescu* (1998), *Un cos perfecte* (2000) i *L'art i Miss Arkansas* (2003).

Les raons de Venus és la història d'Arimínia de Cortona, propietària del bordell més reputat de Roma, que es retira del negoci. La dona, que continua vinculada al seu passat com a experta i assessora sobre les arts de l'amor, va a parar a Siracusa, on coincideix amb Numeri Apià Galba, el nou governador de Sicília. A la ciutat s'estan produint uns estranys aldarulls a causa de la revolta de les prostitutes. Les cases de tolerància laiques protesten contra la competència deslleial que els fan els temples de Venus, que no paguen impostos. Arimínia, que és una dona d'acció, encapçala la revolta. Com era d'esperar, Galba i Arimínia protagonitzaran una història d'amor que tindrà un final inesperat.

Les raons de Venus és una novel·la escrita amb elegància, amb un narrador omniscient que posa en relleu els seus coneixements sobre història antiga i mitologia romana. La història està poc travada i sovint es perd el fil conductor. Alguns episodis, com el del joiereu de Cesarea, semblen afegits al marge del relat central. El narrador, fora del temps en què transcorre la novel·la, ens acosta a la vida íntima dels prostíbuls, les tavernes i els temples religiosos. En aquest sentit, la novel·la de Roca-Ferrer és més interessant com a descripció d'ambients que com a narració dramàtica.

Paraula de trinxera

Assaig

En el repòs de la trinxera. Cartes del soldat a l'amic

Frederic Pujulà i Vallès
Pròleg de Joaquim Martí
Edicions de 1984. Barcelona, 2007

Esteve Plantada

De la mà d'Edicions de 1984 ens arriba aquest llibre, bell i singular, de Frederic Pujulà (1877-1963), escriptor

totterreny i introductor de l'esperanto a Catalunya. Els textos d'*En el repòs de la trinxera* esdevenen un testimoni gairebé quirúrgic, poètic en la seva nuesa, de les seves vivències al front de la Gran Guerra com a membre de l'exèrcit francès. Són unes memòries de guerra punyents i sempre passades per la subjectivitat d'un autor que explica poc de si mateix, però que sempre deixa la petja del propi punt de vista.

Pujulà ens aboca a situacions del dia a dia a la trinxera, escenes que ens expliquen anècdotes que volen mostrar-nos fets encara més rellevants: "és més fàcil d'entendre certs misteris de la guerra que entendre alguns dels qui la fan". Les reflexions que fa de la quotidianitat de l'horror són brillants i escrites amb sensibilitat, però amb la distància suficient per no caure en llocs d'emotivitat fàcil. Als mots no hi ha lloc per a l'èpica, però sí que hi

caben els homes en estat nu, homes de tota condició i sota la pressió del moment límit, sense abríc, sense menjar, esgotats, lluitant contra els elements. Aquests homes busquen una manera de sobreviure a l'absurditat que els envolta a la trinxera, i la veritable lluita és la que mantenen amb ells mateixos.

És aquí on l'autor trenca moltes de les concepcions que la guerra va suscitar entre alguns intel·lectuals. La seva és una versió de pri-

mera mà, escrita des de la batalla. Un tocar de peus a terra amb cruesa, sensibilitat i literatura, un retrat de les cavernes de l'home: "Tot a la guerra és això: una antítesi flagrant entre els actes, els mòbils i les paraules que els expressen".

És de celebrar la reedició d'aquestes notes que ens expliquen —tan bé i en català— unes vivències atrinxerades que, sense deixar de ser personals, ens expliquen també part del món i de nosaltres.